

International Monetary Fund
700 19th Street, NW
Washington, D. C. 20431 USA

مطلب مطبوعاتی شماره 14/152
برای نشر فوری
3 آوریل 2014

خاتمه مشاوره اصل IV توسط هیئت اجرایی صندوق بین المللی پول با جمهوری اسلامی ایران

در تاریخ 28 مارس 2014، هیئت اجرایی صندوق بین المللی پول (IMF) مشاوره اصل IV¹ با جمهوری اسلامی ایران را به اتمام رساند.

ایران در زمینه افزایش درآمد سرانه و سطح زندگی در دهه های سابق پیشرفت قابل توجهی کسب کرده بود. در عین حال، در طی سالهای اخیر، این پیشرفت به علت زوال سیاستهای داخلی و محیط خارجی از حرکت باز ماند.

عملکرد کلان اقتصادی بطور چشمگیری بعد از اصلاحات یارانه ها در اواخر 2010 و تشدید یافتن تحریم ها در 2012 بدتر شد. اقتصاد به میزان تقریباً 6 درصد در 2012/13 منقبض شد و تورم 12 ماهه از تقریباً 12 درصد در اواخر 2010 به تقریباً 45 درصد در ژوئیه 2013 افزایش یافت. به علت زوال محیط خارجی در 2012، مقامات مبادرت به رها کردن نظام نرخ واحد و مدیریت شده ارز نمودند تا اینکه بالاخره موفق به وحدت دادن به نرخهای رسمی ارز در ژوئن 2013 شدند. تراز پرداختها در حالت مازاد باقی ماند، ولی مازاد حساب جاری در 2012/13 به 6½ درصد GDP کاهش یافت، که تقریباً نصف میزان سال پیش بود. عامل اصلی آن تنزل فاحش در صادرات نفت بود که تا حدی توسط انقباض واردات جبران شد. کنترل کسری حساب سرمایه ادامه یافت، که منجر به مازاد 3½ درصد GDP در تراز پرداختها در 2012/13 شد. دارائی های ناخالص خارجی بانک مرکزی ایران (CBI) تا پایان 2012/13 به 105 میلیارد دلار افزایش یافت. موقعیت مالی نیز بطور قابل توجهی زوال یافت. به علت کاهش درآمد کل از 2010/11 به میزان 10 واحد درصدی GDP، مقامات مخارج را تقلیل دادند، و تراز کلی بودجه از مازاد 3 درصد GDP در 2010/11 به کسری تقریباً 1 درصد GDP در 2013/14 مبدل شد. کسری سازمان یارانه هدفمند کماکان بالا باقی ماند، و باعث شد که کل کسری گسترده در 2013/14 به 2¼ درصد میزان GDP برسد. در طی سراسر این ضربه های اقتصادی، شرایط پولی نسبتاً تطبیق پذیر بودند، چونکه نرخهای بهره داخلی واقعی به تدریج منفی تر شدند. نظام مالی نیز متحمل اثرات منفی شد، به ویژه از نظر کیفیت و سودپذیری دارائی های بانکها.

از زمان انتخابات ریاست جمهوری در اواسط 2013 تا بحال، نشانه هایی از ثبات نمایان شده است. نرخ ارز در بازار صرافخانه ها/موازی بطور چشمگیری رشد کرده است. CBI به علت تنگنایی اعطای اعتبار به نظام بانکی و قدری ادغام مالی، موفق به محدود کردن رشد مبنای پولی شد، و تورم 12 ماهه در ژانویه 2014 به تقریباً 29 درصد کاهش یافت.

¹ تحت اصل IV در اصول موافقتنامه IMF، این موسسه مذاکرات دوجانبه ای با اعضاء خود انجام میدهد، معمولاً سالی یک بار. گروهی از کارکنان آن از کشور مربوطه دیدن کرده، اطلاعات اقتصادی و مالی گردآوری نموده، و با مقامات مربوطه آن کشور راجع به تحولات و سیاستهای اقتصادی آن مذاکره مینماید. پس از بازگشت به مقر موسسه، این کارکنان گزارشی را تهیه میکنند که مبنای مذاکرات توسط هیئت اجرایی را تشکیل میدهد.

از نظر پیش بینی آینده، چشم انداز کوتاه مدت بسیار نامطمئن باقی مانده است. با تداوم چشم انداز محدود برای درآمدهای نفتی و معاملات مالی بین المللی، به نظر میرسد که اقتصاد کماکان در طی 2013/14 راکد باقی بماند، و برآورد شده است که GDP واقعی به میزان 13/4 درصد کاهش یابد. با توجه به برخی جریانات مثبت از سوی خارج و برخی نشانه های مقدماتی که نشانگر آهسته شدن سرعت انقباض در تقاضای داخلی میباشد، پیش بینی میشود که فعالیت اقتصادی در 2014/15 رو به تثبیت رفته و GDP واقعی به میزان 1 تا 2 درصد افزایش یابد. در عین حال، چشم انداز کنونی کماکان بسیار نامطمئن بوده و در معرض مخاطرات نزولی میباشد. در این ضمن، مقامات مربوطه اقداماتی را برای جذابتر کردن چارچوب تنظیمی برای سرمایه گذاری خارجی در بخش نفت اتخاذ نموده اند، در حالیکه مخاطرات فوقانی از سوی موافقتنامه موقتی با P5+1 سرچشمه میگیرند.

ارزیابی هیئت اجرایی²

اعضاء هیئت اجرایی تصدیق کردند که اقتصاد ایران در سالهای اخیر با محیط دشواری روبرو بوده است. با اینکه نشانه های ابتدائی تثبیت فعالیت اقتصادی و کاهش تورم موجب دلگرمی این هیئت شد، در عین حال اشاره کردند که چشم انداز اقتصادی کماکان نامطمئن باقی مانده و در معرض مخاطرات نزولی میباشد. آنها مقامات مربوطه را ترغیب به ادامه اجرای سیاستهای محتاطانه کلان اقتصادی و پیشبرد اصلاحات ساختاری نمودند تا مبنائی برای رشد و اشتغال بالا برقرار شود.

این هیئت تأکید نمودند که سیاست مالی سختگیرانه، ادغام مالی متوازن، و اصلاحات طرف عرضه برای مقابله با رکود تورمی نقش اساسی ایفا میکنند. آنها از حذف شدن تأمین وجه برای برنامه مسکن مهر از ترازنامه بانک مرکزی استقبال نموده و مقامات را ترغیب کردند تا تأمین وجه غیرتورمی برای آن برنامه بجویند. آنها همچنین توصیه به افزایش تدریجی نرخهای بهره به منظور کاهش دادن تورم و مهار کردن انتظارات نمودند. آنها از اقدامات مربوط به گسترش دادن مبنای درآمدی به سوی تجارت غیرنفتی، و نیز از اقدامات مربوط به تقویت کردن مدیریت مالیاتی و کاهش دادن استثنائات استقبال نمودند.

هیئت مربوطه نقش اساسی اصلاحات سازمانی با هدف تمرکز مجدد رسالت بانک مرکزی ایران بر ثبات قیمتها را در دستیابی به ثبات کلان اقتصادی خاطر نشان نمودند. اصلاحات چارچوب سیاست مالی بایستی نقش ضدادواری آنرا تقویت داده، مخاطرات را محدود نموده، و هماهنگی سیاست کلان اقتصادی را بهبود دهد.

هیئت به ارزیابی کارکنان راجع به این موضوع اشاره کردند که به نظر میرسد که نرخ رسمی ارز (به عبارت موثر واقعی) قدری نسبت به سطحی که مبنای متوسط-مدت حاکی از آن هستند اغراق آمیز است، و در عین حال عدم اطمینان کافی در این ارزیابی را تصدیق نمودند. آنها از قصد مقامات مبنی بر وحدت دادن به بازار ارز و رفع کردن محدودیتهای استقبال نموده و مقامات را ترغیب کردند تا نرخ ارز را به علت مخاطرات خارجی و نرخ تورمی که هنوز بالاست بطور انعطاف پذیر مدیریت نمایند.

هیئت موافق است که اصلاحات یارانه ها بایستی همراه با چارچوب پشتیبان و سیاستهای کلان اقتصادی صحیح اجرا شود. آنها از برنامه های مقامات مبنی بر افزایش دادن تدریجی قیمتهای داخلی انرژی و در عین حال بهبود دادن انتقالهای نقدی هدفمند پشتیبانی نمودند. هیئت همچنین خاطر نشان کرد که اصلاحات بایستی از اتخاذ فناوریهای نو و محدودیتهای بودجه ای سختگیرانه تر در بخشهای انرژی بر پشتیبانی نماید.

این هیئت مقامات را به تقویت قدرت سرپرستی و تنفیذی بانک مرکزی ترغیب نمودند. آنها مقامات را به هموار کردن زمینه رقابتی از طریق خصوصی سازی بیشتر و ایجاد اصلاحات در سیاستهای اعتبارهای دولتی ترغیب نمودند.

² در پایان مذاکرات، مدیر عامل، به عنوان رئیس هیئت، نظرات مدیران اجرایی را خلاصه میکند، و آن خلاصه به مقامات کشور مربوطه مخابره میشود. توضیحاتی راجع به هرگونه تعدیلی که در آن خلاصه ها بکار میرود در صفحه زیر آورده شده است:

آنها همچنین با این نکته موافقت کردند که پشتیبانی از برنامه های مقابله با وامهای بدون عملکرد و تنخواه دادن مجدد به بانکهای دولتی بایستی از طرق زیر انجام شود: بازسازی، بهبود مدیریت مخاطرات و مسئولیت پذیری، چارچوب تقویت یافته انحلال بانکها، و یک صندوق ضمانت سپرده ها که از نظر مالی مستحکم باشد.

به نظر هیئت، بهبودهای انجام شده در محیط کسب و کار احتمالاً پشتوانه ای برای تولید و رشد فراهم خواهد نمود. آنها مقامات را ترغیب کردند تا در مقررات کار تجدیدنظر نمایند تا از انعطاف ناپذیری قراردادها و هزینه های غیردستمزدی کاسته شود. تقویت نمودن سامان مقابله با پولشویی و تأمین وجه تروریسم نیز به پیوستن مجدد نظام مالی کشور در اقتصاد جهانی، کاستن هزینه های تراکنشها، و افزایش تولید کمک خواهد کرد.

هیئت از اقدامات اخیر مقامات مبنی بر بهبود دادن بموقع بودن آمار رسمی استقبال نموده و خاطر نشان شدند که بهبود بیشتر امکان پذیر است.

جمهوری اسلامی ایران: شاخصهای برگزیده کلان اقتصادی، 2011/12-2013/14

برآورد	2012/13	2011/12	
2013/14			
(تغییر سالانه، به درصد، مگر اینکه بطور دیگری مشخص شده باشد)			
حسابهای ملی			
9,068,975	6,793,170	6,121,004	GDP اسمی به قیمت‌های بازار (به میلیارد ریال)
-1.7	-5.8	3.0	GDP واقعی به هزینه‌های عاملها
-5.7	-34.1	1.3	GDP واقعی نفت و گاز
-1.4	-3.1	3.2	GDP واقعی غیرنفتی
35.2	30.5	21.5	تورم CPI (متوسط)
22.0	41.2	20.5	تورم CPI (آخر دوره)
12.9	12.2	12.3	نرخ بیکاری (به درصد نیروی کار)
(به درصد GDP)			
عملیات بودجه ای			
13.9	15.0	19.7	درآمد
6.2	6.6	10.8	که از این مقدار: درآمد نفتی
14.8	15.3	19.5	هزینه‌ها
13.6	13.1	14.8	مخارج
1.2	2.2	4.7	خالص تملک دارائی‌های غیرمالی
-2.2	-2.0	-1.4	خالص وامدهی/وامگیری (تراز کلی)
-0.9	-0.3	0.2	خالص وامدهی/وامگیری (بودجه)
-1.3	-1.6	-1.6	تراز سازمان یارانه هدفمند
(تغییر سالانه به درصد، مگر اینکه بطور دیگری مشخص شده باشد)			
بخش مالی			
20.5	29.1	15.8	پول محدود (M1)
24.9	30.6	19.6	پول گسترده (M2)
(به میلیارد دلار آمریکائی، مگر اینکه بطور دیگری مشخص شده باشد)			
بخش خارجی			
29.2	26.3	59.4	تراز حساب جاری
8.0	6.6	11.0	به درصد GDP به قیمت‌های بازار
107.7	104.4	92.2	ذخایر ناخالص رسمی
(به دلار آمریکائی، مگر اینکه بطور دیگری مشخص شده باشد)			
بخش نفت و گاز			
56.3	62.9	118.2	کل صادرات نفت و گاز (میلیارد)
2.8	3.2	4.0	تولید سوخت‌های مایع (به میلیون بشکه در روز)
اقدام یادآور:			
24,770	12,260	11,312	نرخ متوسط ارز (ریال به دلار آمریکائی)